

Підлужна І. А.

Національна академія Національної гвардії України

НІМЕЦЬКІ ЛЕКСИЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У СФЕРІ ПОБУТУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджено взаємодію української мови з німецькою у процесі їх контактування, особливості функціонування німецьких лексичних запозичень у сфері побуту в сучасній українській мові. Виділено корпус німецькомовних лексичних запозичень у сучасній українській літературній мові у сфері побуту, подано їх класифікацію за предметно-тематичними мікрогрупами. Проаналізовано основні закономірності еволюції мови, встановлено шляхи, засоби і причини запозичування, визначено функції запозичених слів, розглянуто історичні процеси, що пов'язані з ними. Встановлено головні екстра- й інтралінгвістичні причини, які зумовлюють входження німецькомовних лексем в українську літературну мову, особливу увагу приділено досліджено їхнього генезису. Визначено місце лексем, запозичених із німецької мови, в українській літературній мові.

Автори дійшли висновку, що німецькі лексичні запозичення у сфері побуту є одним із важливих компонентів лексичного складу української мови. Запозичуватися можуть як цілі слова та вирази, так і окремі їхні елементи, наприклад, морфеми, структура, семантика. Слова, запозичені з інших мов, завжди пристосовуються до законів фонетики, граматики, словотвірних моделей та семантичної системи тієї мови, до лексичного складу якої вони ввійшли. Коли адаптуються в мові поширення, вони збагачують її мовний арсенал. До складу предметно-тематичних мікрогруп входять як споконвічно німецькі слова, так і слова, запозичені свого часу німецькою мовою з інших мов. Серед них можна виділити як однокомпонентні лексеми, так і композити. Генезис деяких слів дослідити досить важко, бо вони пройшли довгий шлях запозичень з однієї мови в іншу, аж поки не потрапили в німецьку мову, а з неї – до лексики української мови, однак ці лексеми потрібно вважати запозиченнями з німецької мови, незважаючи на те, що німецька мова – не генетичне, а історичне джерело для цих слів. До запозичень належать і варваризми й екзотизми, які як збагачують українську мову, так і, у разі надмірного їх уживання, засмічують. Використовуються вони зі стилістичною метою, найчастіше в публіцистиці та красному письменстві.

Ключові слова: запозичення, асиміляція, діалект, історія мови, міжмовні контакти, порівняльно-історичне мовознавство.

Постановка проблеми. Лексика української мови у процесі свого історичного розвитку постійно змінюється, збагачується і вдосконалюється, причому лексичні зміни набагато інтенсивніші й помітніші, ніж зміни в інших структурних ярусах мови (у фонетиці, граматичній будові).

Розвиток лексики визначається, з одного боку, дією внутрішньомовних чинників, зокрема розвитком словотворчих засобів мови, стилістичними можливостями використання слів, систематичними лексичними і граматичними зв'язками та відношеннями між словами, а з іншого – він залежить безпосередньо і від позамовної дійсності. Зміни словникового складу значно більше, ніж зміни в інших ярусах мови, пов'язані з виробничою діяльністю людини, з економічним, політичним і соціальним життям суспільства. Будь-яка зміна в житті суспільства – чи то поява нових продуктів споживання, чи новинок техніки, чи

нових уявлень, понять та інших реалій потребує свого позначення засобами мови, передусім лексичними засобами. Поповнення лексики новими назвами, термінами відбувається постійно і безперервно, бо в лексиці відбиваються всі процеси історичного розвитку суспільства.

Серед численних проблем, пов'язаних із процесом історичного розвитку мови, одне з найважливіших місць посідає питання про роль і значення запозичень. У розробці теорії запозичення лінгвістика досягла значних успіхів. Водночас із цілої низки важливих питань, пов'язаних із вивченням іншомовних слів, як-от визначення терміну запозичення, критерії запозиченого слова і його асиміляція мовою, яка запозичує, питання про мову-джерело запозичення і деякі інші, дослідниками впроваджуються різні, підчас протилежні теорії.

Проблеми вивчення розвитку української літературної мови, способів її збагачення зумовлюють

необхідність систематичного дослідження іноземних елементів у її складі, шляхів їх засвоєння, місця і ролі в лексико-семантичній системі української літературної мови. У сучасній українській лінгвістиці ці питання розглянуто лише частково; дані проблеми не досягли ще рівня самостійного системного дослідження. Вони лише частково розглядаються в низці праць. Насамперед це праці узагальнювального характеру, предметом яких є розвиток української літературної мови. Іншомовні слова характеризувалися дещо фрагментарно, як щось чужорідне в мові. Відсутність системного спеціального розгляду питання про німецькомовні запозичення в українській літературній мові дає підстави проаналізувати проблему запозичень із німецької мови з погляду їхнього місця і функцій саме в системі української мови.

Запозичення були і залишаються одним із важливих шляхів поповнення словникового складу української мови, а тому потребують докладного вивчення їхнього обсягу та різних семантичних процесів запозичування, адаптації та розвитку іншомовних слів, їхнього місця в лексичній системі української мови, чим і зумовлюється актуальність даної статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему збагачення української мови іншомовними словами розглядали, зокрема, В. Акуленко, Л. Булаховський, М. Кочерган, Л. Крисін, О. Муромцева, В. Скачкова. У працях І. Білодіда й О. Волоха описані основні моменти фонетичної, морфологічної та семантичної адаптації німецькомовних запозичень, названі деякі сфери їх використання; але, на жаль, не відображені запозичення більш пізнього періоду (починаючи із 20-х рр. ХХ ст.). У працях О. Муромцевої можемо ознайомитись із німецькомовними лексемами, які прийшли в українську літературну мову у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., а також із деякими теоретичними питаннями процесу запозичування, зокрема з освоєнням запозичень українською мовою на різних мовних рівнях. Л. Крисін у своїх роботах виділяє зовнішні і внутрішні причини запозичень, а також типи іноземних слів – вкраплення, екзотизми, інтернаціоналізми тощо. В. Височин та Н. Семенов у своїх дослідженнях подають поділ німецькомовних запозичень на лексико-граматичні категорії та розглядають засвоєння німецькомовних слів на різних рівнях. В. Русанівський досліджує історію формування лексики та фразеології української мови з найдавнішого періоду до нашого часу. Його праці – джерело відомостей про час входження цілої низки давніх німецькомовних лексем до української мови.

Під час огляду поповнення лексичного складу мови за допомогою запозичень насамперед необхідно вирішити питання про те, що потрібно розуміти під запозиченням. І в цьому полягає перша складність, оскільки виявляється, у лінгвістиці немає чіткого визначення запозиченого слова.

Деякі мовознавці (Л. Крисін, О. Пономарів) відносять до запозичень тільки ті іноземні слова, які цілком засвоєні мовою-рецептором і не здаються носіям мови іншомовними.

Інші дослідники визначають терміном «запозичення» як сам процес запозичування (borrowing), так і його діахронічно зумовлений результат – запозичене слово (loanword). Так, у «Словнику лінгвістичних термінів» О. Ахманової читаємо таке визначення запозичення:

«1. Звертання до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, подальшої диференціації вже наявних і визначення невідомих раніше предметів (нерідко самі ці предмети стають відомим носієм даної мови лише внаслідок контактів з тими народами, із чиїх мов запозичуються відповідні слова).

2. Слова, словотвірні афікси і конструкції, які увійшли в іншу мову шляхом запозичування» [1].

Постановка завдання. Метою нашої статті є розгляд і аналіз лексичних запозичень із німецької мови, які функціонують у сучасній українській мові у сфері побуту. Для того, щоб загалом дослідити цю лексику, потрібно вирішити в нашій роботі низку завдань, а саме:

1. Виділити корпус німецькомовних лексичних запозичень у сучасній українській літературній мові у сфері побуту.

2. Встановити головні екстра- й інтралінгвістичні причини, які зумовлюють входження німецькомовних лексем в українську літературну мову.

3. Визначити предметно-тематичні групи німецьких слів та дослідження їхнього генезису.

4. Визначити місце лексем, запозичених із німецької мови, в українській літературній мові.

Виклад основного матеріалу. Крім корінних українських слів, у лексичному складі сучасної української літературної мови певне місце займають запозичення з інших мов. Запозичена лексика становить приблизно 10% усього її словникового складу. Іншомовні слова та вирази, а разом із ними й морфеми, входили в систему української лексики протягом усієї її історії у зв'язку з економічними, політичними та культурними контактами між українськими й іншими народами. Давніші іншомовні запозичення сягають періоду Київської Русі, а пізніші – часів формування й розвитку української мови. Ранні запози-

чення проникали переважно усним шляхом, а пізніші засвоювалися й за допомогою усного спілкування, а також через літературні джерела, причому як безпосередньо, так і через посередництво інших мов, зокрема польської та російської. Учені досліджують генезис запозичень, які з'явилися в українській мові. Практично не завжди легко встановити різницю між своїм, корінним словом і запозиченим. Це зумовлюється, по-перше, тим, що етимологія багатьох давніх слів ще остаточно не з'ясована, по-друге, навіть у разі відомої етимології слова іноді важко визначити, чи воно запозичене, чи створене на власному мовному ґрунті.

Своєрідним запозиченням є калька. Це слово або зворот мови, цілком або частково перекладений з іншої мови. Наприклад, українське *нівострів* є калькою німецького *Halbinsel* (нім. *halb* – «пів», «половина», а *Insel* – «острів»).

До найдавніших лексичних, як і морфемних, запозичень з інших мов належать слова старогерманського походження. Східні слов'яни вступали в різні контакти з германо-норманськими племенами ще до утворення Київської держави. Це були переважно торговельні або воєнні стосунки між ними. Особливо жваву торгівлю провадили східні слов'яни з варягами. Унаслідок усіх цих контактів до живої мови східних слов'ян, а згодом і літературної, потрапила певна кількість старогерманізмів. Так, з давньоверхньонімецької і готської мов до східнослов'янських були запозичені іменники *блюдо*, *броня*, *бук*, *верблюдо*, *витязь*, *віск*, *дума*, *князь*, *котел*, *майстер*, *меч*, *лев*, *осел*, *хижа* тощо. Усі вони вживаються і в сучасній українській мові.

До старогерманізмів північного, або скандинавського, походження належать зі сфери адміністративної та побутової лексики, а також зі сфери торгівлі, мореплавства тощо такі слова, як *віра*, *клеймо*, *крюк*, *лар*, *оселедець*, *ябеда*, *якір*. Окремі слова зі скандинавських мов запозичені відносно недавно, серед них *ригсдаг*, *сага*, *стортинг*, *фіорд* та інші [4].

Лексичні запозичення з німецької мови сягають найдавнішого періоду. Крім відзначених вище давньогерманізмів, у XIII–XIV ст. через польську мову, а також унаслідок безпосередніх торговельних стосунків із прибалтійськими німцями були запозичені такі слова, як: *бровар*, *варта*, *верстат*, *грунт*, *гурт*, *клямка*, *кошт*, *крам*, *майстер*, *муляр*, *ланцюг*, *ліхтар*, *пляц*, *фарбі*, *фунт*, *цегла* й інші. Усі вони засвоєні як народно-розмовною мовою, так і літературною; від них тепер в українській мові багато похідних утворень, наприклад: *броварний*, *броварник*, *броварня*; *фарбувальний*, *фарбувати*, *фарбувальник*, *фарбувальня* тощо [4].

Проте більшість запозичень із німецької мови припадають на пізніші часи й належать в основному до XVI–XVIII ст.

У поширенні лексичних запозичень із німецької мови помітну роль відіграло магдебурзьке право, що було тоді запроваджене в українських містах. Із другої половини XVII ст., а особливо з першої чверті XVIII ст., посередником у засвоєнні німецьких слів стала російська мова.

Запозичуватися можуть як цілі слова та вирази, так і окремі їхні елементи (морфемні, структура, семантика). Серед лексичних елементів, запозичених з інших мов, варто розрізняти:

- а) ті, що з'явилися внаслідок прямого запозичення, якими є слова та вирази;
- б) ті, що ввійшли за посередництвом слів (таким шляхом засвоюються, звичайно, іншомовні морфемні);
- в) ті, що потрапили в мову внаслідок калькування, причому розрізняються кальки структурні й семантичні.

Слова, запозичені з інших мов, завжди пристосовуються до законів фонетики, граматики, словотвірних моделей та семантичної системи тієї мови, до лексичного складу якої вони ввійшли. Запозичення пристосовуються до фонетичної системи української мови, втрачають непритаманні для неї твердий приступ, довготу та короткість вимови тощо. Вони адаптуються до морфологічної системи мови, що проявляється у включенні їх у граматичні класи і категорії української мови. Процес морфологічної адаптації запозичених слів приводить часто до зміни їхнього роду і числа. Найважливіші фонетико-граматичні ознаки слів, запозичених із німецької мови, такі:

1) звукосполучення *шт* на початку слів і *ей* після приголосного: *штабель*, *штамп*, *штатив*, *штиль*, *штольня*, *штрих*; *балетмейстер*, *гейзер*, *гейдер*, *флейта*, *капельмейстер*, *єфрейтор*, *шлейф*, *швейцар*;

2) складні слова без сполучного голосного звука: *бутерброт*, *гросмейстер*, *ландшафт*, *патронташ*, *циферблат*;

3) уживання звука [ц] на початку слова: *центнер*, *цейтнот*, *цех*.

Слова німецького походження, співвіднесені із предметами і явищами на ґрунті життя українського народу, досить активно вживаються в українській мові. Німецькі запозичення у сфері побуту в сучасній українській мові можна розподілити за такими предметно-тематичними мікрогрупами:

1) світські і придворні звичаї, церемонії, етикет, традиції, відзнаки: *ніетет* [нім. *Pietät* –

благочестя], туш [нім. *Tusch*], факельцуг [нім. *Fackelzug*, від *Fackel* – факел і *Zug* – похід, процесія], моціон [нім. *Motion* – рух], брудершафт [від нім. *Bruderschaft* – братство], кніксен [від нім. *knicksen* – робити реверанс, присідати] тощо;

2) назви осіб придворного штату, традиційні звернення, екзотизми: штатгальтер [нім. *Statthalter*, від *statt* – замість і *Halter* – керуючий], фрейлейн [нім. *Fräulein* – панна], фрау [від нім. *Frau* – пані], фрейліна [нім. *Fräulein*], герольд [від нім. *Herold*], герцог [від нім. *Herzog*], принц [нім. *Prinz*], канцлер [нім. *Kanzler*], граф [нім. *Graf*], ерцгерцог [нім. *Erzherzog*], єгер [від нім. *Jäger* – мисливець], кайзер [нім. *Keiser*], камергер [нім. *Kammerherr*], кронпринц [нім. *Kronprinz*], курфюрст [нім. *Kurfürst*], ландграф [нім. *Landgraf*], лейб- [від нім. *Leib* – тіло; в поєднанні з іншими словами означає «той, хто перебуває при особі монарха», придворний, напр., лейб-медик – придворний лікар], маркграф [нім. *Markgraf*], принцеса [нім. *Prinzessin*], рейхсканцлер [від нім. *Reichskanzler*, від *Reich* – держава і *Kanzler* – канцлер], камердинер [нім. *Kammerdiener*] тощо;

3) назви осіб, які належать до сфери приватного та суспільного побуту: абонент [нім. *Abonnent*], агентура [нім. *Agentur*], адресант [нім. *Adressant*], адресат [нім. *Adressat*], архіваріус [нім. *Archivar*], балетмейстер [нім. *Ballettmeister*], брандмайор [нім. *Brandmajor*], брандмейстер [нім. *Brandmeister*], бригадир [нім. *Brigadier*], бургграф [нім. *Burggraf*], бургмістер [нім. *Bürgermeister*], бурш [нім. *Bursch* – парубок], бюргер [нім. *Bürger*] тощо;

4) публічні заклади, публічні і приватні зборища, розваги, ігри, гуляння: зинґшпіль [нім. *Singspiel*, букв. – гра зі співом], кегельбан [нім. *Kegelbahn*], турнір [нім. *Turnier*], фейєрверк [нім. *Feuerwerk*], йодль або йодлер [нім. *Jodel*, від *jodeln* – співати з переливами] тощо;

5) назви одягу, взуття, предметів ужитку, туалетних аксесуарів, коштовностей: рюкзак [нім. *Rucksack*, від *Rücken* – спина і *Sack* – мішок], уніформа [нім. *Uniform*], кітель [нім. *Kittel*], мундштук [нім. *Mundstück*, від *Mund* – рот і *Stück* – кусок], панцир [нім. *Panzer*], бакенбарди [нім. *Backenbart*, від *Backe* – щока і *Bart* – борода], кирза [нім. *Kirse*] тощо;

6) види помешкань, приміщень, предметів прикрашання дому, меблів, столових і постільних речей, посуд: поштамт [нім. *Postamt*], курзал [нім. *Kursaal*], гауптвахта [нім. *Hauptwache*], бург [нім. *Burg*], гурт [нім. *Gurt*, букв. – пояс, підпруга], еркек [нім. *Erker*], муфель [нім. *Muffel*] тощо;

7) назви предметів у домашньому господарстві: клуп [нім. *Kluppe*], домкрат [нім. *Daumkraft*], зензубель [нім. *Simshobel*], галтель [нім. *Hohlkehle*], бугель [нім. *Bügel*], кернер [нім. *Körner* – клема], мольберт [нім. *Malbrett*] тощо;

8) зовнішні господарські будівлі, види обробітку землі: флігель [нім. *Flügel* – крило], рабатка [нім. *Rabette* – клема], больверк [нім. *Bollwerk* – опора] тощо;

9) назви продуктів харчування, страв, напоїв, приправ: меліс [нім. *Melis*], пауета [нім. *Pastete*], бутерброт [нім. *Butterbrot*, від *Butter* – масло і *Brot* – хліб], марципан [нім. *Marzipan*], глазур [нім. *Glasure*, від *Glas* – скло] тощо.

Розгляд запозиченої лексики за предметно-тематичними мікрогрупами дозволяє зробити висновок щодо характеру й областей функціонування запозичень, встановити зв'язок процесу лексичного запозичення із запозиченням реалій, визначити співвідношення лексики загального вжитку і термінів із різноманітних областей життя носіїв української мови. До складу цих мікрогруп входять як споконвічно німецькі слова, так і слова, запозичені свого часу німецькою мовою з інших мов. Серед них можна виділити як однокомпонентні лексеми, так і композити.

Так, до споконвічно німецьких слів, які були запозичені німецькою мовою до сфери побуту, можемо віднести такі слова, як: глазур [нім. *Glasure*], морс [нім. *Moosbeere* – журавлина], вермут [нім. *Wermut* – букв. полин], бутерброт [нім. *Butterbrot*], пауета [нім. *Pastete*], флігель [нім. *Flügel*], кернер [нім. *Körner* – клема], клема [нім. *Klemme* – лецата], бугель [нім. *Bügel* – скоба, дуга], клуп [нім. *Kluppe*], кронштейн [нім. *Kragstein*], вимперг [нім. *Wimperg*], комендатура [нім. *Kommendatur*], муфта [нім. *Muff*, *Muffe*], ягдташ [нім. *Jagdtasche*, від *Jagd* – полювання і *Tasche* – сумка], йодль [нім. *Jodel*], кегельбан [нім. *Kegelbahn*], фельд'єгер [нім. *Feldjäger*] тощо.

Можемо помітити чимало німецьких запозичень, які німецька мова, у свою чергу, запозичила з латинської (університет ← нім. *Universität* ← лат. *universitas* (*universitas*), сукупність; ордер ← нім. *Order* ← лат. *ordo*, ряд, порядок; уніформа ← нім. *Uniform* ← лат. *unus*, один і *forma*, форма; пробст ← нім. *Propst* ← лат. *praepositus*, начальник; моціон ← нім. *Motion* ← лат. *motio* (*motio*), рух; принц ← нім. *Prinz* ← лат. *prinze*, глава, володар тощо), французької (адресант ← нім. *Adressant* ← франц. *adresser*, направляти, посилати; гардина ← нім. *Gardine* ← франц. *caurtine*, завіса тощо), італійської (індосант ←

нім. *Indossant* ← італ. *indossante*; *кольрабі* ← нім. *Kohlrabi* ← італ. *cavole rape*, букв. *капустяна пина*), грецької (*ботанізірка* ← нім. *botanisieren*, *збирати рослини* ← грец. *трава, пасовище*), арабської (*магазин* ← нім. *Magazin* ← араб. *махазін, комора; артишок* ← нім. *Artischocke* ← араб. *альхаршоф* тощо), голандської (*маклер* ← нім. *Makler* ← гол. *takelaar* тощо), англійської (*курза* ← нім. *Kirse* ← англ. *kersey, груба вовняна тканина* тощо) мов.

Генезис деяких слів дослідити досить важко, бо вони пройшли довгий шлях запозичень з однієї мови в іншу, аж поки не потрапили в німецьку мову, а з неї – до лексики української мови: *позумент* ← нім. *Posament* ← франц. *pasement* ← ісп. *pasamano, тасьма*; *сахарин* ← нім. *Sacharin* ← грец. *ζάχαρη, цукор* ← санскр. *шьяркара, гравій, пісок; імбир* ← нім. *Ingbeer* ← лат. *zingiber* ← інд. мови; *статист* ← нім. *Statist* ← італ. *statista* ← грец. *який стоїть нерухомо; аркатура* ← нім. *Arkatur* ← франц. *arcature* ← італ. *arcata, аркада; брокат* ← нім. *Brokat, нарча* ← італ. *broccato* ← лат. *brocchus, виступний, опуклий; флер* ← нім. *Flor* ← гол. *floeres* ← лат. *villosus, волохатий* тощо.

Зазначені лексеми потрібно вважати запозиченнями з німецької мови, незважаючи на те, що німецька мова – не генетичне, а історичне джерело для цих слів.

У дослідженні генезису запозичень потрібно враховувати також мову-посередника. Так, чимало німецьких запозичень проникли до української мови через посередництво російської та польської мов. Наприклад, запозичення *бурмістер* ← польс. *burmistrs* ← нім. *Bürgermeister*. У польській мові дане слово не зазнало значних фонетичних та семантичних змін, зберігши значення німецької мови. Це дозволяє вважати джерелом запозичення цих лексем в українській мові їхнє генетичне джерело – німецьку мову, а не польську, з якої безпосередньо відбулась еміграція вказаного слова в систему, що приймає.

Коли говоримо про запозичення і класифікуємо їх, то звертаємо увагу на найбільш цікаву, на наш погляд, групу іншомовних слів – варваризми (*barbarisms* – в англійській та *Fremdwörter* – у німецькій термінології), тобто іншомовні або

створені за іншомовним зразком слова чи звороти, що не стали загальноживаними, не відповідають нормам даної мови, зберігають своє національно-конотативне забарвлення [4]. Варваризми не до кінця засвоюються мовою, яка їх запозичила, у зв'язку із труднощами граматичного засвоєння. Основним критерієм виділення варваризмів є їх написання за допомогою букв того алфавіту, який прийнятий у мові-джерелі, наприклад: *Hände hoch; auf wiedersehen*. Але іноді вони можуть відтворюватися і літерами української абетки: *капут, фройндшафт* тощо.

Від варваризмів потрібно відрізнити екзотизми або етнографізми: *глінтвейн, мангольд, бакштейн, конфекціон, аксельбант, ягдташ* та інші. Ці слова запозичені українською мовою з іншої для позначення реалій життя іншого народу чи країни. Використовуються вони зі стилістичною метою, найчастіше в публіцистиці та красному письменстві.

Висновки і пропозиції. Іншомовні слова є одним із важливих компонентів лексичного складу української мови, як і будь-якої мови взагалі. Вони приходять разом із поняттями. Адаптувавшись в мові поширення, збагачують її мовний арсенал. Учені вивчають шляхи проникнення запозичень в українську мову, їхній генезис, тобто як момент зародження, походження, виникнення, так і процес розвитку іншомовних слів. У сучасній українській мові багато німецьких лексичних запозичень, особливо у сфері побуту. Усі ці запозичення розподіляються за предметно-тематичними мікрогрупами. Генезис деяких слів дослідити досить важко, бо вони пройшли довгий шлях запозичень з однієї мови в іншу, аж поки не потрапили в німецьку мову, а з неї – до лексики української мови. До запозичень відносять і варваризми й екзотизми або етнографізми, які як збагачують українську мову, так і, у разі надмірного їх уживання, засмічують.

Проблема інтерлінгвальних контактів є перспективним напрямом дослідження, адже подальші наукові пошуки в галузі німецьких запозичень сприятимуть накопиченню цінного матеріалу, що доповнить інформацію про словниковий склад сучасної української мови.

Список літератури:

1. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов. 4-е изд., стереот. Москва : КомКнига, 2007. 576 с.
2. Гвоздяк О. Інтеграція побутової лексики в українсько-німецько-угорських міжговіркових контактах (Мукачівщина). *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Ужгород. 2009. Вип. 13. С. 42–44.
3. Етимологічний словник української мови / за ред. О. Мельничук. Київ : Наук. думка. 1982–2006. Т. 1–5.
4. Кочерган М. Німецькі лексичні запозичення в південно-західних говорах української мови. *Мовознавство*. 1997 . № 1. С. 19–24.

5. Мюллер В. Великий німецько-український словник : близько 170 000 слів та словосполучень. Київ : Чумацький шлях, 2005. 792 с.
6. Скачкова В. Особливості функціонування німецьких лексичних запозичень у сфері приватного та суспільного побуту в сучасній українській мові. *Филологический сборник* : збірник наукових статей. Харьков : ХНПУ. 2016. Вып. 21. С. 1–7.
7. Тимченко С. Германізми в українській мові: дослідження від професора Шаровольського до сьогодні. *Мовні і концептуальні картини світу* : збірник наукових праць. Київ, 2007. Вип. 22. Ч. 11. С. 133–137.
8. Besters-Dilger J. Deutsche lexikalische Entlehnungen im Ukrainischen: zur Frage der polnischen Vermittlung und heutigen Aktualität. *Crossroads of Cultures : Central Europe*. Brno. 2002. S. 25 – 51.
9. Jh. Bestand und Entwicklung bis zur Gegenwart. Diss, zur Erlangung des Doktorgrades. Wien. 2002. 221 S. + CXIII

Pidluzhna I. A. GERMAN LEXICAL BORROWINGS IN THE SPHERE OF EVERYDAY LIFE IN THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

The article investigates the interaction of the Ukrainian language with German in the process of their contact and the peculiarities of the functioning of German lexical borrowings in the sphere of everyday life in the modern Ukrainian language. The corpus of German lexical borrowings in the modern Ukrainian literary language in the sphere of everyday life is singled out and their classification by subject-thematic microgroups is given. The basic laws of language evolution are analyzed, the ways, means and reasons of borrowing are established, the functions of borrowed words are determined and the historical processes connected with them are considered. The main extra- and intralinguistic reasons that determine the entry of German tokens into the Ukrainian literary language have been identified, and special attention has been paid to the study of their genesis. The place of tokens borrowed from German in the Ukrainian literary language is determined.

The authors came to the conclusion that German lexical borrowings in the sphere of everyday life are one of the important components of the lexical structure of Ukrainian. Both whole words and expressions and their separate elements, for example, morphemes, structure, semantics can be borrowed. Words borrowed from other languages always adapt to the laws of phonetics, grammar, word-formation patterns and the semantic system of the language of which they are part. By adapting to the language of distribution, they enrich its language arsenal. Subject-thematic microgroups include both originally German words and words borrowed in German from other languages. Among them are both one-component tokens and composites. The genesis of some words is difficult to study, because they went a long way of borrowing from one language to another, until they got into German, and from it - to the vocabulary of Ukrainian, but these tokens should be considered borrowings from German, despite that German is not a genetic but a historical source for these words. Borrowings include barbarism and exoticism, which both enrich Ukrainian and clutter it up when used excessively. They are used for stylistic purposes, most often in journalism and calligraphy.

Key words: *borrowing, assimilation, dialect, history of language, interlingual contacts, comparative-historical linguistics.*